

Innst. O. nr. 66

(2006-2007)

Innstilling til Odelstinget fra finanskomiteen

Ot.prp. nr. 32 (2006-2007)

Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven

Til Odelstinget

1. PROPOSISJONENS INNHOLD

1.1 Sammendrag

I henhold til lov 21. desember 2005 nr. 124 om obligatorisk tjenstepensjon skal de aller fleste foretak opprette pensjonsordning for sine ansatte. Pensjonsordningen kan utformes som en ordning etter lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon (foretakspensjonsloven) eller en ordning etter lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven). Pensjonsordninger etter disse to lovene er skattefavouriserte pensjonsordninger, og ytelsene utgjør et supplement til ytelser fra folketrygden.

I denne proposisjonen foreslår departementet noen endringer i foretaks- og innskuddspensjonsloven. Departementet foreslår å presisere foretakspensjonsloven slik at uførepensjon fra foretakspensjonsordningen ikke kan utbetales når det utbetales rehabiliteringspenger fra folketrygden, jf. kapittel 2 nedenfor. Departementet foreslår å endre foretakspensjonsloven slik at en åpner for at alderspensjonen til uføre kan reguleres på tilsvarende vis som pensjoner under utbetaling skal reguleres, jf. kapittel 3 nedenfor. Dette vil legge til rette for at pensjonen, ved overgang fra uførepensjon til alderspensjon, vil kunne opprettholdes på samme nivå. Videre foreslår departementet å åpne for at en foretakspensjonsordning, ved omdanning til en innskuddspensjonsordning, skal kunne videreføres for medlemmer som på omdanningstidspunktet er uføre eller sykemeldte, jf. kapittel 6 ned-

enfor. Slike medlemmer vil da kunne bli stående i den opprinnelige pensjonsordningen. Departementet foreslår også en presisering i foretakspensjonsloven om bruk av premiefondet ved omdanning av en foretakspensjonsordning til en innskuddspensjonsordning. Premiefondet skal etter forslaget først benyttes til å finansiere eventuell manglende premiereserve i den opprinnelige ordningen, før den resterende del kan overføres til innskuddsfondet i den nye ordningen, jf. kapittel 4 nedenfor.

Etter gjeldende rett skal arbeidstakere som har lovbestemt permisjon stå som medlemmer og ha opptjening i pensjonsordningen. Imidlertid vil enkelte medlemmer kunne ha opptjening i annen pensjonsordning i permisjonstiden. Departementet foreslår at slike arbeidstakere, som har annen opptjening, skal kunne meldes ut av pensjonsordningen, eller underlegges særlige regler om opptjening i permisjonstiden. Det vises til kapittel 5 nedenfor. Videre foreslår departementet en endring som har betydning for kravet til når premiefondet skal fordeles ved omorganiseringer i et foretak som har pensjonsordning etter foretakspensjonsloven. Gjeldende rett innebærer at andelen ikke-yrkesaktive i ordningen kan ha betydning for om premiefondet skal fordeles. Departementet foreslår en endring slik at bare de yrkesaktive i ordningen har betydning for om premiefondet skal fordeles. Det vises til kapittel 7 nedenfor.

Bakgrunnen for de forslag til lovendringer departementet fremmer i proposisjonen er at departementet, etter at foretaks- og innskuddspensjonsloven trådte i kraft 1. januar 2001, har mottatt en rekke tolkningsspørsmål og innspill til endringer. I hovedsak er disse blitt besvart som enkeltsaker eller behandlet i ulike proposisjoner om endringer i de to lovene. For å behandle en del øvrige problemstillinger, jf. over, nedsatte Finansdepartementet en arbeidsgruppe. Arbeidsgruppen har bestått av medlemmer fra Finans-

departementet, Arbeids- og sosialdepartementet (nå: Arbeids- og inkluderingsdepartementet) og Kreditttilsynet. Arbeidsgruppen avga sin rapport til Finansdepartementet 2. februar 2005.

Det foreslås også enkelte andre tekniske endringer, jf. kapittel 8 nedenfor.

Finansdepartementet sendte rapporten på høring 3. februar 2005 med tre måneders høringsfrist.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Marianne Aasen Agdestein, Alf E. Jakobsen, Rolf Terje Klungland, Torgeir Micaelsen, lederen Reidar Sandal og Eirin Kristin Sund, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, Ulf Leirstein, Peter N. Myhre og Jørund Rytman, fra Høyre, Svein Flåtten, Peter Skovholt Gitmark og Jan Tore Sanner, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Bergo og Akhtar Chaudhry, fra Kristelig Folkeparti, Hans Olav Syversen, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, og fra Venstre, Lars Sponheim, viser til at forslagene er nærmere omtalt nedenfor i denne innstillingen og i Ot.prp. nr. 32 (2006-2007) Om lov om endringer i foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven. Komiteen viser til at det i utgangspunktet generelt kun er konkrete forslag som krever lovhemmel og Regjeringens vurderinger vedrørende dette, som er gjengitt nedenfor i sammendragene under det enkelte kapittel. Bakgrunnen for forslagene, utvalgsinnstillinger, gjeldende norsk rett, høringsuttalelser mv. knyttet til det enkelte forslag, er redegjort nærmere for i nevnte odelstingsproposisjon. Også nærmere vurderinger vedrørende lovforslagene er i noen grad kun delvis gjengitt, eventuelt bare vist til. Komiteen viser for øvrig til sine merknader nedenfor under de enkelte punkter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker å bemerke at lovendringsforslagene i Ot.prp. 32 (2006-2007) på langt nær dekker behovene for endringer i gjeldende lovverk om foretakspensjon og innskuddspensjonsloven. Av områder som med fordel kunne vært inkludert i proposisjonen ønsker disse medlemmer å nevne; a) at pensjonskassene slipper moms på interne selskaps tjenester, b) fripoliser som oppstår ved at arbeidstakere regelmessig flytter mellom offshore og onshore, og mellom hjemland og utland og opptjener helt ubegrunnede pensjoner samt c) at bedriftene og de ansatte fikk adgang til å definere pensjonsgrunnlaget i fellesskap.

Disse medlemmer etterlyser også forslag til endring i lov om foretakspensjon (LOF) § 5-5 første ledd bokstav a. Bakgrunnen er at grunnpensjonen for pensjonister som lever sammen med en ektefelle eller samboer som får foreløpig uførepensjon, uførepensjon, alderspensjon, avtalefestet pensjon som det godskrives pensjonspoeng for, eller som har en årlig inntekt, inkludert kapitalinntekt, som er større enn to ganger grunnbeløpet, i dag er fastsatt å være 85 pst. av G, og ikke 3/4 av G slik det kommer frem av LOF og de offentlige pensjonsordningene.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag til endringer i foretakspensjonsloven, slik at det klart fremgår at grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister, er i tråd med folketrygdloven."

Disse medlemmer understreker at en endring i tråd med dette forslaget kun er en stadfestelse av gjeldende rett, og at disse medlemmer vil fortsette å arbeide for at avkorting for gifte og samboende pensjonister fjernes helt.

Disse medlemmer ønsker også å påpeke at dagens lovverk knyttet til pensjonsrettigheter er svært komplisert, hvor en rekke lover gjennom årene er blitt endret og flikket på, uten at dette har skapt et mer oversiktlig pensjonssystem. Endringene som foreslås i denne proposisjonen forsterker denne tendensen, og gjør det svært vanskelig for en arbeidstaker å beregne egen pensjon samtidig som det er tilsvarende komplisert for arbeidsgiver å beregne sine pensjonsforpliktelser.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til pensjonsforliket inngått i Stortinget mellom Regjeringen og partiene i regjeringen Bondevik II. Som følge av dette forliket vil en rekke forhold tilknyttet lovgivningen for foretakspensjoner kunne bli endret. Disse medlemmer avventer derfor disse endringer og forholder seg derfor bare til de saker som Regjeringen selv reiser i denne lovproposisjonen.

2. UFØREPENSJON OG SYKDOMS-RELATERTE YTELSER KNYTTET TIL FOLKETRYGDENS REGELVERK

2.1 Sammendrag

Innledningsvis peker departementet på at de problemstillinger som er vurdert av arbeidsgruppen, alle dreier seg om forholdet mellom folketrygdens ytelser på den ene side, og regelverket for uførepensjon fra foretakspensjonsordningen på den annen side. Etter

departementets syn reiser disse problemstillingene spørsmål både av pensjonspolitisk, forsikringsteknisk og rettslig art.

Departementet viser til at innføringen av tidsbegrenset uførestønad ikke reiser særskilte spørsmål i forhold til gjeldende forsikringsvilkår om uførepensjon, jf. redegjørelsen om dette foran. Her fremgår at medlemmenes rett til uførepensjon fra pensjonsordningen er uavhengig av om det utbetales varig eller midlertidig uførepensjon fra folketrygden.

Enkelte høringsinstanser har tatt til orde for å endre loven slik at samlet kompensasjon fra folketrygden og foretakspensjonsordningen ikke påvirkes av at tidsbegrenset uførestønad og uførepensjon fra folketrygden kan være av forskjellig størrelse. Dette ble ikke nærmere vurdert av arbeidsgruppen. Departementet legger til grunn at det ikke er hensiktsmessig å foreta en nærmere vurdering av en slik omlegging av uførepensjonen etter foretakspensjonsloven nå. Departementet viser til at det for tiden arbeides med en pensjonsreform. Det er i denne sammenheng varslet at det vil bli foretatt en samlet vurdering av behovet for endringer i foretakspensjonsloven etter at de aktuelle lovendringer i folketrygden er vedtatt, jf. St.meld. nr. 12 (2004-2005) punkt 6.1 og 6.3 og Innst. S. nr. 195 (2004-2005) flertallsmerknad i punkt 8.2. Departementet foreslår derfor ingen endringer i foretakspensjonsloven som følge av tidsbegrenset uførestønad.

Departementet foreslår å videreføre gjeldende rett om at uførepensjon ikke skal supplere attføringspenger, og å presisere at det heller ikke i rehabiliteringsperioden kan utbetales uførepensjon. Høringsinstansene er delt i sitt syn på dette forslaget. Når det gjelder attføringspenger, viser departementet til at lovens ordlyd er klar, jf. § 6-1. Problemstillingen ble også vurdert i forbindelse med innføringen av foretakspensjonsloven, jf. Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) punkt 8.2.1.

Når det gjelder rehabiliteringspenger, er det i foretakspensjonsloven ikke eksplisitt angitt om det er anledning til å utbetale uførepensjon fra ordningen i perioden folketrygden utbetaler rehabiliteringspenger. Merknadene fra høringsinstansene tyder på ulik tolkning av bestemmelsen. Departementet mener imidlertid at den mest nærliggende forståelsen av forarbeidene er at perioden med rehabiliteringspenger likestilles med perioden med syke- og attføringspenger. På denne bakgrunn mener departementet derfor at det er hensiktsmessig med en presisering i loven, jf. lovforslaget § 6-1 annet ledd.

Departementet har merket seg at enkelte høringsinstanser har kommet med forslag til andre lovendringer. Det er bl.a. fremmet forslag om at uførepensjonen utbetales etter 12 måneders ervervsuførhet, og/eller at uførepensjonen skal kunne utbetales for

den delen av uførepensjonen som overstiger nivået på attførings- og rehabiliteringspenger fra folketrygden. Det er vist til at før foretakspensjonsloven trådte i kraft var vanlig praksis at uførepensjon ble utbetalt 12 måneder etter inntruffet arbeidsuførhet. Departementet viser til at dette ble endret i foretakspensjonsloven, slik at uførepensjon fra pensjonsordningen utbetales først fra det tidspunkt utbetalingen av attføringspenger stanser, jf. lovens § 6-1. Departementet har ikke funnet grunn til å gå nærmere inn på disse forslagene her, men viser til at dette er noe som ev. bør kunne vurderes etter omleggingen av folketrygdens regelverk.

For øvrig vises det til at Regjeringen i St.meld. nr. 9 (2006-2007) Arbeid, velferd og inkludering kommer med forslag om ny tidsbegrenset inntektsikring som har samme målgruppe som dagens rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad. For tiden arbeides det med en bredere pensjonsreform som inkluderer folketrygden og tjenstepensjonsordningene. Endringer av folketrygden medfører behov for å gjennomgå også tjenstepensjonsordningene i privat sektor, for å se til at ordningene i sum virker hensiktsmessig. Det er i den sammenheng varslet en samlet vurdering av behovet for endringer i foretakspensjonsloven etter at de aktuelle lovendringer i folketrygden er vedtatt, jf. St.meld. nr. 12 (2004-2005) punkt 6.1 og 6.3 og Innst. S. nr. 195 (2004-2005) flertallsmerknad i punkt 8.2.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til endring av foretakspensjonsloven §§ 6-1 annet ledd og 6-7 annet ledd.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, slutter seg til Regjeringens forslag til endring av foretakspensjonsloven § 6-1 tredje ledd.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til Regjeringens forslag om innstramming i bestemmelsene om at uførepensjon fra foretakspensjon ikke kan utbetales samtidig med rehabiliterings- og attføringspenger. Dette innebærer en ytterligere reduksjon i det forutsatte og avtalte sikkerhetsnett ved uførhet for ansatte med foretakspensjon og lønn over 6 G. Disse medlemmer understreker at Regjeringens forslag vil medføre at medlemmer med lønn mellom 6 og 12 G vil få en vesentlig redusert inntekt under rehabilitering/attføring, noe som kan føre til betydelige økonomiske problemer for den syke som for eksempel kan bli ute av stand til å betjene sine gjeldsforpliktelser. Disse medlemmer viser også til at ansatte med offentlig tjenstepensjon ikke opplever

slike inntektstap, da bruttogarantien uansett dekker 66 pst. av lønn opp til 12 G.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"I foretakspensjonsloven gjøres følgende endring:

§ 6-1 tredje ledd skal lyde:

Utbetales det rehabiliterings- eller attføringspenger mer enn 12 måneder etter at ervervsevnen ble redusert, kan den delen av uførepensjonen som overstiger nivået på attførings- og rehabiliteringspenger fra folketrygden utbetales."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet deler Regjeringens syn om at det er hensiktsmessig å videreføre dagens gjeldende rett om at uførepensjon ikke skal supplere attføringspenger. Disse medlemmer slutter seg videre til Regjeringens forslag om at det heller ikke i rehabiliteringsperioden kan utbetales uførepensjon fra pensjonsordningen. En slik presisering bidrar til å skille de forskjellige ytelser iht. ytelsenes intensjon, ikke minst fordi både attføringspenger og rehabiliteringspenger er en midlertidig ytelse med et klart mål, nemlig å få folk tilbake i arbeid. Dersom arbeidstaker i ovennevnte periode skal motta uførepensjon, vil dette kunne svekke arbeidstakers motivasjon om å komme raskt tilbake i arbeid.

Disse medlemmer ønsker imidlertid å bemerke at bruken av bruttoordninger gjør at medlemmer i offentlige pensjonsordninger ikke får en nedgang i ytelsene i attføringsperioden, en fordel medlemmer i private pensjonsordninger ikke får dra nytte av.

Disse medlemmer er klar over at et offentlig oppnevnt utvalg arbeider med å definere nivået på de totale ytelsene, men disse medlemmer ser ingen grunn til avvente dette utvalgets videre arbeid når det gjelder å innføre en samordningsbestemmelse i forbindelse med utbetaling av uførepensjon til lønns-takere som tjener under og over 6 G.

3. REGULERING AV ALDERSPENSJON TIL UFØRE

3.1 Sammendrag

Departementet viser til at alderspensjoner til uføre medlemmer på det tidspunkt uførheten inntreffer, vil være bestemt av foretakspensjonsloven § 4-2, som innebærer at opptjent pensjon skal "utgjøre en så stor andel av full pensjon for medlemmet i henhold til pensjonsplanen, som den pensjonsgivende tjenestetid utgjør i forhold til den tjenestetid som kreves for rett til full pensjon (lineær opptjenting)". Uførepensjonens størrelse vil imidlertid være fastlagt ut fra

den tjenestetid medlemmet vil ha ved oppnådd pensjonsalder. Det vil således på uføretidspunktet kunne være en betydelig differanse mellom uførepensjonens størrelse og størrelsen på opptjente alders- og etterlattepensjoner.

Departementets vurdering er at regulering av alderspensjon til medlemmer som mottar uførepensjon vil kunne ha en viss negativ innvirkning på insentivet til å vende tilbake i arbeid, men de endringer som her foreslås neppe er av vesentlig betydning. Departementet legger til grunn at hensynet til den uføre taler for at det åpnes for at alderspensjonen til uføre medlemmer kan reguleres og reguleringen skal gis samme prosentvise tillegg som det gis til alderspensjon under utbetaling. Departementet anser videre at reguleringen bør baseres på "fulle" ytelser iht. pensjonsplanen, og ikke på (de mindre) opptjente rettigheter på reguleringstidspunktet, jf. lovforslaget § 5-10. Departementet legger til grunn at det ikke er behov for å regulere etterlattepensjon til medlemmer som mottar uførepensjon eller alderspensjon. Dette har sammenheng med at størrelsen på etterlattepensjonen er en funksjon av alderspensjonens størrelse, og at regulering av alderspensjon derved også innebærer regulering av etterlattepensjonen.

I hvilken grad foretakene vil oppleve økte kostnader ved å regulere alderspensjon til personer som mottar uførepensjon, avhenger av hvordan reguleringens finansieringsmekanisme er utformet. Regulering av pensjon under utbetaling finansieres etter gjeldende rett av pensjonistenes overskuddsfond. Om tilførselen av midler til fondet ikke styrkes, vil en utvidelse av hvilke pensjoner som skal reguleres, svekke størrelsen på den årlige reguleringen. Etter departementets vurdering er en finansieringsmekanisme hvor foretaket gis adgang til å finansiere en regulering av alderspensjon og etterlattepensjon til uføre medlemmer ved å trekke på pensjonistenes overskuddsfond i kombinasjon med at overskudd på alders- og etterlatteytelsene til uføre overføres pensjonistenes overskuddsfond, en god løsning. Forslaget om endring i foretakspensjonsloven § 8-5, slik at tilførselen av midler til pensjonistenes overskuddsfond øker, vil føre til at fondet fortsatt har god evne til å regulere løpende alders-, uføre- og etterlattepensjoner. Det er antydnet at forslaget vil kunne føre til at den årlige tilførselen av midler til pensjonistenes overskuddsfond øker med om lag 15 pst. I mange ordninger vil dette alene ikke være nok til fullt ut å dekke reguleringskostnaden knyttet til uføres alderspensjoner, slik at reguleringen av pensjoner under utbetaling kan bli noe redusert. For øvrig vil foretaket måtte bære kostnadene ved regulering, ettersom grunnlaget for det eventuelle overskudd som kan tilbakeføres til ordningens premiefond etter lovens § 5-12 svekkes.

Høringen viser at det er ulike syn på om regulering av alders- og etterlattepensjon for uførepensjonister, og etterlattepensjon til alderspensjonister, bør være frivillig eller tvungen. I dag er det som nevnt ikke tillatt å foreta slik regulering med midler fra pensjonistenes overskuddsfond. Etter departementets vurdering er kostnadene ved slik regulering et viktig argument mot å gjøre slik regulering tvungen. Disse kostnadene vil i første rekke ramme foretak med en relativt stor andel uføre.

En regulering av alders- og etterlattepensjon for uførepensjonister, og etterlattepensjon til alderspensjonister, vil styrke medlemmenes rettigheter. Etter at arbeidsgruppens forslag om frivillig regulering av alderspensjon mv. var på høring, er uførepensjonistenes rett til opptjening av alderspensjon under uførhet vesentlig styrket, som følge av kravet om premie- eller innskuddsfritak under uførhet i lov om obligatorisk tjenstepensjon. Kravet sikrer at den ansatte tjener opp alderspensjon under uførhet, og at premiene/innskuddene for de uføre finansieres av et forsikringsselskap eller en pensjonskasse. Det har vært vanlig at slikt innskudds- eller premiefritak har tatt utgangspunkt i at det uføre medlemmet skal tjene opp pensjon med utgangspunkt i lønnen på uføretidspunktet. I forbindelse med innføring av kravet om innskudds- eller premiefritak i lov om obligatorisk tjenstepensjon, er departementet gjort kjent med at det har vært vurdert om premie- og innskuddsfritaket kan beregnes slik at pensjonen underlegges en regulering under uførhet. Etter departementets vurdering er foretaks- og innskuddspensjonsloven ikke til hinder for at slik regulering innarbeides i premie- eller innskuddsfritaket.

For foretakene vil regulering gjennom bruk av pensjonistenes overskuddsfond og regulering gjennom tegning av innskudds- eller premiefritak med regulering, virke noe ulikt. Regulering gjennom bruk av pensjonistenes overskuddsfond som foreslått av arbeidsgruppen, fører til at kostnadene ved reguleringen konsentreres rundt foretak med relativt mange uføre medlemmer. Tegner foretaket derimot premie- eller innskuddsfritak med regulering, vil kostnadene bli fordelt mellom foretak, mer eller mindre uavhengig av antall uføre medlemmer. For den uføre vil imidlertid begge finansieringsmekanismene bidra til regulering. I den utstrekning foretakene tegner innskudds- eller premiefritak med regulering, vil det derfor være u hensiktsmessig om foretaket også plikter å benytte midler i pensjonistenes overskuddsfond til å regulere alderspensjonene.

Departementet har i denne sammenheng vurdert om foretakene bør ha adgang eller plikt til å regulere alderspensjoner til medlemmer som mottar uførepensjon gjennom de foreslåtte bestemmelsene om bruk av pensjonistenes overskuddsfond. Departementet

foreslår at foretakene får adgang, og ikke plikt, til å bruke pensjonistenes overskuddsfond til slik regulering.

Det kan være hensiktsmessig å foreta en nærmere vurdering av om foretakene fortsatt bør ha adgang eller plikt til å regulere alderspensjoner til medlemmer som mottar uførepensjon når en har høstet erfaring med hvordan reguleringen praktiseres. Departementet viser til at det for tiden arbeides med en pensjonsreform, og en samlet vurdering av behovet for endringer i pensjonslovene er aktuell etter at moderniseringen av folketrygden er på plass.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til endring av foretakspensjonslovens § 8-5 annet ledd.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, slutter seg til Regjeringens forslag til endring av foretakspensjonsloven § 5-10 første og tredje ledd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre understreker at den alminnelige oppfatning har vært at alderspensjonen arbeidstakeren har når man når aldersgrensen. Dette ble oppnådd ved at bedriftene betalte engangspremier for å oppjustere alderspensjonen til riktig nivå. En slik ordning ble oppfattet som rettferdig av bedriftene og senere etablert som en fast norm i forsikringsbransjen. Disse medlemmer finner derfor ingen grunn til å endre på dagens praksis.

Regjeringens forslag til regelverksendring vil etter disse medlemmers oppfatning skape uklarhet omkring mulighetene for nivået på reguleringene og være spesielt problematisk i mindre bedrifter. Forholdet blir vanskelig å kommunisere og derigjennom skape misnøye med bedriften. Disse medlemmer mener derfor at det riktige må være at alderspensjonene reguleres gjennom engangspremier og at disse fremkommer på en klar og forståelig måte i regningene fra forsikringsselskapene.

Disse medlemmer går derfor imot Regjeringens forslag til endring av foretakspensjonsloven § 5-10 første og tredje ledd og fremmer følgende forslag:

"I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon (foretakspensjonsloven) gjøres følgende endring:

§ 5-10 nytt siste ledd skal lyde:

Det kan i pensjonsavtalen fastsettes at regulering av alderspensjoner til medlemmer som er uførepensjonert skal skje på samme tid og med samme pro-

sentsats som eventuell regulering av uførepensjonen. Reguleringen skjer ved engangsinnbetaling av årlig reguleringspremie. Denne premien skal særskilt fremgå av avregningen fra forsikringsgiveren."

4. OPPDEKKING AV MANGLENDE PREMIERESERVE VED OVERGANG FRA EN YTTELSESDORDNING TIL EN INNSKUDDSBASERT ORDNING

4.1 Sammendrag

Arbeidsgruppen viser til at Finansnæringsens Hovedorganisasjon (FNH) i brev 17. april 2002 til departementet reiste spørsmål ved bruken av premiefond ved omdanning fra foretakspensjonsordning til innskuddspensjonsordning i lovens overgangsperiode. I brevet peker FNH på at det kan være en "regelkollisjon" mellom lov om foretakspensjon §§ 16-2 21. ledd siste punktum og 15-6 første ledd, jf. § 15-3 tredje ledd. Problemstillingen er om premiefondet, i lovens overgangsperiode, må dekke opp manglende premiereserve før resten av premiefondet kan overføres til innskuddsfondet i den nye pensjonsordningen eller om hele premiefondet kan overføres. Departementet uttaler i brev 8. juli 2002 til FNH at hensikten ikke har vært å unnta premiefondet fra overgangsreglene i § 16-2 21. ledd, om at premiefondet i overgangsperioden først skal benyttes til å dekke opp manglende premiereserve etter overgangsbestemmelsene i § 16-2 fjortende ledd.

Departementet ga imidlertid i brevet uttrykk for at § 15-6 første ledd etter sin ordlyd kan leses slik at den unntar premiefondet fra bestemmelsene i overgangsreglene § 16-2. Departementet uttaler videre:

"Departementet vil på denne bakgrunn utarbeide utkast til endringsforskrift til forskrift om lov om foretakspensjon, hvor det uttrykkelig går frem at overgangsreglene i § 16-2 fjortende ledd kommer til anvendelse ved avvikling av pensjonsordning etter § 15-6 første ledd."

Arbeidsgruppen er enig med departementet i at det vil være hensiktsmessig å klargjøre at premiefondet skal benyttes til å dekke opp manglende premiereserve som er nevnt i § 16-2 14. ledd også ved omdanning av en foretakspensjonsordning til en innskuddspensjonsordning. Etter arbeidsgruppens vurdering kan det imidlertid være hensiktsmessig at slike klargjørende regler tas inn i selve loven, og ikke i forskrift. Arbeidsgruppen foreslår i tråd med dette et nytt fjerde punktum i foretakspensjonsloven § 16-2 21. ledd.

Departementet viser til at arbeidsgruppens forslag er en oppfølging av en endring departementet tidligere har varslet og hvor departementet uttalte at

hensikten ikke har vært å unnta premiefondet fra overgangsreglene i § 16-2 21. ledd ved omdanning av en foretakspensjonsordning til en innskuddspensjonsordning. Departementet foreslår derfor lovendring i tråd med arbeidsgruppens forslag. Det vises til lovforslaget § 16-2 21. ledd nytt siste punktum.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til endring av foretakspensjonsloven § 16-2 21. ledd.

Komiteen understreker at omlegging fra en ytelsesordning til en innskuddsordning er en beslutning tatt av arbeidsgiver hvor hensynet til arbeidstakernes rett til fullt betalt fripolise må veie tyngst slik at arbeidsgiver plikter å fylle opp manglende premiereserver først.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det ved innføringen av lineær opptjening i lov om foretakspensjon ble gitt en 10 års overgangsregel om oppfylling av eventuelle manglende premiereserver.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre presiserer at det var et viktig prinsipp å gi arbeidsgiverne en avdragsordning i forbindelse med overgang til lineær opptjening.

5. LOVBESTEMT PERMISJON OG MEDLEMSKAP I FLERE PENSJONSORDNINGER

5.1 Sammendrag

Departementet viser til at arbeidsgruppen har uttalt at problemstillingen knyttet til dobbel opptjening i hovedsak synes å gjelde en avgrenset gruppe av arbeidstakere (politisk valgte representanter til kommuner, fylkeskommuner og Stortinget), og at den ikke er kjent med at det er andre tilfeller hvor arbeidstaker med lovbestemt permisjon er medlem i annen pensjonsordning i permisjonstiden.

Departementet støtter arbeidsgruppens forslag om en lovendring slik at det i pensjonsordningens regelverk kan gis bestemmelser om unntak fra medlemskap eller særlige regler om opptjening av pensjon for denne gruppen av arbeidstakere. Forslaget vil etter departementets syn bidra til mer like regler om opptjening av pensjon for personer med lovbestemt permisjon og personer uten lovbestemt permisjon. Det vises til forslag til endringer i foretakspensjonsloven § 3-7 og innskuddspensjonsloven § 4-3.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til endring av foretakspensjonsloven § 3-7 annet ledd og innskuddspensjonsloven § 4-3 annet ledd.

6. SYKEMELDTE OG UFØRES MEDLEMSKAP VED OMDANNING

6.1 Sammendrag

Arbeidsgruppen har foreslått at foretak som har foretakspensjonsordning med premiefritak under uførhet skal kunne videreføre ordningen for medlemmer som er uføre på avviklingstidspunktet. Det er ikke kommet innvendinger fra høringsinstansene til dette. Enkelte av høringsinstansene mener ordningen bør kunne videreføres også for medlemmer som er sykemeldte, fordi det vil være vanskelig å få tegnet risikodekninger også for slike medlemmer i ny pensjonsordning.

Som følge av lov om obligatorisk tjenstepensjon vil de langt fleste foretak som avviker en pensjonsordning etter lov om foretakspensjon uten at foretaket går til opphør, plikte å opprette en ny pensjonsordning etter foretaks- eller innskuddspensjonsloven. Avvikling av ytelsesbasert pensjonsordning vil derfor som følge av lov om obligatorisk tjenstepensjon, normalt være forbundet med avvikling og omdanning til innskuddspensjonsordning, jf. bestemmelsene om dette i foretakspensjonsloven § 15-6. Departementet legger således til grunn at eventuelle bestemmelser om rett til videreføring av pensjonsordning for uføre og sykemeldte bør innarbeides i denne bestemmelsen, og supplere eksisterende bestemmelser om videreføring ved slik omdanning.

Arbeidsgruppen har vurdert behovet for videreføring med utgangspunkt i at ordningene kan være med eller uten premiefritak. Departementet viser til at det fra og med 1. januar 2007 vil være et krav om at alle foretaks- og innskuddspensjonsordninger som er opprettet i samsvar med lov om obligatorisk tjenstepensjon, skal inneholde premiefritak/innskuddsfritak ved uførhet. Selv om det også fremover vil være enkelte pensjonsordninger som ikke er underlagt kravene i lov om obligatorisk tjenstepensjon, jf. selvstendig næringsdrivendes adgang (men ikke plikt), legger departementet til grunn at det med hensyn til adgangen til å videreføre en pensjonsordning for arbeidstakere som ikke er arbeidsføre, ikke er hensiktsmessig å skille mellom pensjonsordninger med og uten premiefritak.

Etter departementets oppfatning bør spørsmålet om en særskilt adgang til videreføring for uføre og sykemeldte i hovedsak drøftes ut fra spørsmål om medlemmets rettsstilling i den pensjonsordningen som skal omdannes, medlemmets rettsstilling i den

nye ordningen, og dette må veies opp mot rettsstillingen i en eventuelt lukket videreført ordning.

Etter gjeldende rett er hovedregelen ved omdanning av pensjonsordning at omdanningen får virkning for alle medlemmer på to måter. For det første er det de virkninger som følger av at eksisterende pensjonsordning avvikles. En slik avvikling har særlig to rettsvirkninger for medlemmene. Én virkning er at medlemmets rett til videre opptjening i henhold til denne ordningens regelverk opphører. Den andre virkningen av avviklingen er at medlemmets rett til opptjent pensjon i ordningen sikres ved fripolise, og ikke ved at premiereserven for opptjent pensjon inngår som en del av pensjonsordningens midler. Denne fripolisen, med tilhørende midler, kan flyttes mellom forsikringsselskapene som enhver annen forsikringskontrakt, og, som følge av at midlene ikke lenger inngår som del av pensjonsordningens midler, er det fripolisehaver som har rett til overskudd på kontrakten.

Den andre rettsvirkningen av omdanningen knytter seg til arbeidstakers rettigheter i forhold til foretakets nye pensjonsordning. Det vanlige er at arbeidstakers rett til medlemskap i den nye pensjonsordningen avløser arbeidstakers rett til medlemskap i den ordningen som avvikles, slik at medlemmet er sikret rett til videre opptjening av pensjon etter de regler som gjelder i ny pensjonsordning.

Som bl.a. FNHs hørings svar viser, vil foretaket kunne ha vanskeligheter med å få tegnet risikodekninger i en ny pensjonsordning for sykemeldte og uføre, fordi disse representerer en forhøyet sannsynlighet for senere uførhet, og foretaket plikter for øvrig heller ikke å tegne slike risikodekninger for denne gruppen. Uten slike deknninger vil sykemeldte og uføre ikke ha samme rettsstilling i en ny pensjonsordning som yrkesføre.

Uføre og sykemeldte har den samme rett til fripolise fra pensjonsordning som avvikles som øvrige medlemmer. Det er derfor etter departementets syn i utgangspunktet slik at også sykemeldte og uføre må anses å få sine opptjente rettigheter tilstrekkelig sikret gjennom utstedt fripolise. For medlemmer som er uføre når fripolise utstedes, kan det sågar legges til grunn at fripolisen sikrer medlemmet en høyere uførepensjon enn hva fripolisen sikrer personer som blir uføre etter at fripolise er utstedt. Dette skyldes at personer som blir uføre mens de er medlem i en pensjonsordning vil ha rett til uførepensjon utmålt på bakgrunn av den tjenestetid medlemmet vil ha ved pensjonsalder, mens fripolisens uførepensjon normalt er utmålt med utgangspunkt i den pensjon som er opptjent når fripolisen utstedes. Dette gjelder imidlertid ikke i alle tilfeller, i det den forsikrede kan ha rett til "full" uførepensjon om uførheten skyldes hendelser i medlemsperioden, altså hendelser som inntrådte før fripolise ble utstedt. Nærmere vilkår om

forsikredes rettigheter i forhold til pensjonsordningen finner man bl.a. i forsikringsavtaleloven § 19-6 og i de nærmere forsikringsvilkår i pensjonsinnretningen, altså forsikringsselskapet eller pensjonskassen.

For delvis uføre og for enkelte sykmeldte må det antas at det er en viss sannsynlighet for at sykdommen eller uførheten utvikler seg slik at personen får rett til uførepensjon eller forhøyet uførepensjon. Dersom fripolise skal utstedes for slike medlemmer kan det være vanskelig å avgjøre hvilken premiereserve som her vil være tilstrekkelig til å dekke denne forhøyede sannsynlighet, og om de tilfeller sykdommen utvikler seg kan det videre oppstå behov for en nærmere vurdering av medlemmets rett til "full" uførepensjon som i pensjonsordningen, alternativt uførepensjon som sikret ved fripolisen. På grunn av disse usikkerhetsmomenter kan sykmeldte og uføre ha særskilte behov for å fortsette medlemskapet i en videreført pensjonsordning, hvor det ikke vil være tvil om hvordan en eventuell fremtidig uførepensjon skal utmåles.

Videreføring av medlemskap i en lukket pensjonsordning etter gjeldende rett, innebærer at medlemmer som får videreført medlemskap mister retten til fripolise og retten til medlemskap i ny pensjonsordning. Selv om videreføring av medlemskap kan virke trygt og med forutberegnlige konsekvenser, er det ikke gitt at medlemmet vil være tjent med videreføring. Særlig yngre medlemmer vil f.eks kunne være tjent med overgang til innskuddsordning, hvor alle yrkesaktive år med innskudd vil være av betydning når endelig pensjon blir utmålt.

Når det gjelder medlemskapsreglene i innskuddspensjonsloven skriver arbeidsgruppen at det vil ha liten hensikt å kreve opptak av personer som er sikret rimelig opptjening på annet vis. Departementet slutter seg til at personer som får videreført medlemskap i lukket pensjonsordning normalt bør miste retten til medlemskap i foretakets nye pensjonsordning. Dersom det fastsettes adgang til videreføring av eksisterende pensjonsordning for sykmeldte og uføre, tar departementet sikte på å fastsette nærmere bestemmelser om medlemskap for den aktuelle gruppe i forskrift med hjemmel i innskuddspensjonsloven § 4-2.

Departementet anser det som hensiktsmessig at det gis adgang til å videreføre en ytelsesbasert foretakspensjonsordning for uføre og sykemeldte.

Etter gjeldende rett kan foretaket velge å kun videreføre ytelsesbasert foretakspensjonsordning for arbeidstakere som er medlem av ordningen på tidspunktet for opprettelsen av ny innskuddspensjonsordning, og som da har 15 år eller mindre igjen til oppnådd pensjonsalder, jf. foretakspensjonsloven § 15-6 tredje ledd. Departementet foreslår at dersom foretaket viderefører ytelsesordningen etter denne

bestemmelsen, så skal også medlemmer som er uføre eller arbeidsuføre med rett til sykepenger inngå i den videreførte ordningen, jf. lovforslaget § 15-6 tredje ledd.

Departementet foreslår videre at foretaket gis adgang til å videreføre en ytelsesbasert pensjonsordning kun for medlemmer som er uføre eller arbeidsuføre med rett til sykepenger på tidspunktet for opprettelse av ny innskuddspensjonsordning, jf. lovforslaget § 15-6 fjerde ledd. Etter forslaget skal slik videreføring skje etter avtale mellom foretaket og arbeidstakerne eller deres organisasjoner, og medlemmene skal ha en rett til å velge å gå over til ny innskuddspensjonsordning. Adgangen til å gi tilbud om videreføring i dette ledd foreslås i dette tilfellet ikke å gjelde medlemmer med en uføregrad på 100 pst., og årsaken til dette er at fripolisen i dette tilfellet anses å sikre uførepensjonen for medlemmet.

Departementet foreslår i begge ovennevnte tilfeller at videreføring skal gjelde uføre eller arbeidsuføre med rett til sykepenger, og at medlemmene ved friskmelding uten rett til uførepensjon skal gå over til innskuddspensjonsordningen.

Enkelte høringsinstanser foreslår at også alders- og etterlattepensjonister bør kunne bli stående i den opprinnelige ordningen. Departementet viser til at arbeidsgruppens vurderinger er knyttet til uføre medlemmer i pensjonsordningen som vil ha vanskeligheter med å få tegnet eventuelle risikodekninger knyttet til ny ordning ved omdanning. Forslaget er slik sett en begrenset "overgangsordning" for uføre medlemmer, med sikte på at de uføre tas opp i foretakets pensjonsordning på vanlige vilkår ved friskmelding. Departementet anser at de forhold som foranlediger spesielle regler for uføre og sykemeldte ikke gjør seg gjeldende på tilsvarende vis for alders- og etterlattepensjonistene i ordningen. Departementet vil derfor ikke foreslå regler om at også alders- og etterlattepensjonister bør kunne bli stående i den opprinnelige ordningen.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til endring av foretakspensjonsloven §§ 15-6 tredje og fjerde ledd og 10-3 første ledd bokstav f.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Venstre vil dog bemerke at konsekvensene kan bli at flere, særlig middelaldrende og eldre arbeidstakere, vil kunne søke å uførepensjonere seg for å sikre medlemskap i en pensjonsordning som normalt vil kunne oppfattes som bedre for disse arbeidstakerne.

På tilsvarende måte vil regelverket ikke stimulere til å komme tilbake til arbeidslivet.

7. I HVILKE TILFELLER PREMIEFONDS- MIDLER SKAL FORDELES VED OMORGANISERING

7.1 Sammendrag

Arbeidsgruppen viser til at Storebrand i brev av 29. april 2003 til departementet har tatt opp en problemstilling knyttet til fordeling av premiefondsmidler i situasjoner der bedriften omorganiseres/avvikles. Storebrand peker i brevet på at medlemsdefinisjonen både inkluderer yrkesaktive og ikke-yrkesaktive (dvs. alders- og uførepensjonister). Ikke-yrkesaktive medlemmer vil imidlertid ikke motta premiefondsmidler i situasjoner det her er tale om, og disse bør derfor ikke inngå i beregningen av hvor stor andel som berøres av endringene. På denne bakgrunn foreslår Storebrand at man innfører en ny definisjon av medlemmer i §§ 14-2 første ledd, 14-3 annet ledd og 15-2 første og annet ledd.

Arbeidsgruppen viser til at det i forarbeidene til foretakspensjonsloven fremgår at utvalget pekte på arbeidsstokken/arbeidstakerne som et naturlig utgangspunkt for beregningen av andelen som berøres av endringene, jf. blant annet Ot.prp. nr. 47 (1998-99) Lov om foretakspensjon punktene 16.2.2, 16.2.3 og 17.2.1. I lovteksten ble imidlertid begrepet "medlemmer" benyttet. Etter arbeidsgruppens vurdering kan de virkninger Storebrand peker på og omtale i Ot.prp. nr. 47 (1998-99) tale for en endring i de aktuelle bestemmelser i den retning Storebrand foreslår.

De fleste høringsinstansene har sluttet seg til arbeidsgruppens forslag om at kravet om når pensjonsordningens midler skal fordeles, knyttes til yrkesaktive medlemmer. Departementet foreslår lovendringer i tråd med arbeidsgruppens forslag, samt tilsvarende endringer i de bestemmelsene FNH har pekt på. Departementet foreslår imidlertid å benytte begrepene "er medlem" og "med medlemskap" til erstatning for arbeidsgruppens forslag om "som oppfyller opptaksvilkårene". Det vises til forslag til endringer i foretakspensjonsloven §§ 12-6, 14-2 første ledd, 14-3 annet ledd og 15-2, samt endringer i innskuddspensjonsloven §§ 10-5 annet og tredje ledd, 12-2 første ledd, 12-3 første ledd og 13-2 første og annet ledd.

7.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til Regjeringens forslag til endring av foretakspensjonsloven §§ 12-6, 14-2 første ledd, 14-3 annet ledd og 15-2, samt endringer i innskuddspensjonsloven §§ 10-5 annet og tredje ledd, 12-2 første ledd, 12-3 første ledd og 13-2 første og annet ledd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet går imot Regjeringens forslag til endring av foretakspensjonsloven §§ 12-6, 14-2 første ledd, 14-3 annet ledd og 15-2, samt endringer i innskuddspensjonsloven §§ 10-5 annet og tredje ledd, 12-2 første ledd, 12-3 første ledd og 13-2 første og annet ledd

Disse medlemmer ser det som utidig av Regjeringen, etter innspill fra et forsikringsselskap, å foreslå endringer som påfører bedriftene økte kostnader gjennom en skjerping av regelverket for fordeling av premiefondsmidler. Eiendomsretten til premiefondsmidlene har vært omstridt. Etter innføring av obligatorisk tjenstepensjon vil enhver arbeidstaker som kommer i et nytt ansettelsesforhold få pensjonsrettigheter fra første dag hos en ny arbeidsgiver. Disse medlemmer understreker i den forbindelse at Regjeringens forslag innebærer at disse arbeidstakerne får doble pensjonsinnbetalinger i en periode på inntil 5 år. Det er ingen grunn til å utvide omfanget av dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre konstaterer at det i gjeldende regelverk er krav om fordeling av premiefondsmidler ved ulike former for omorganisering av foretak. Når det kun er yrkesaktive medlemmer som vil kunne bli gjenstand for fordeling av midler er det naturlig at det er andelen av yrkesaktive medlemmer som skilles ut, som skal brukes som kriterium for når fordeling skal finne sted.

Disse medlemmer understreker at en slik endring i loven vil medføre at flere tilfeller av omorganisering vil kvalifisere til krav om fordeling av premiefond. Dette tilsier at man bør utrede nærmere om kvalifiseringskravet på en tredjedel av medlemmene, bør justeres.

Disse medlemmer mener at man også bør vurdere om det er behov for bestemmelser med krav om fordeling av premiefond. Krav om lineær opptjening i foretakspensjon sikrer at hvert medlem til enhver tid har dekket opptjente pensjonsrettigheter. Fremtidig opptjening vil være knyttet til fremtidig arbeidsforhold. Obligatorisk Tjenstepensjon er også innført etter at lov om foretakspensjon trådte i kraft, slik at alle medlemmer som omfattes av en omorganisering uansett vil bli omfattet av en ny tjenstepensjonsordning ved nye arbeidsforhold.

8. TEKNISKE ENDRINGER

8.1 Sammendrag

Endring i foretakspensjonsloven

Kredittilsynet og Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) bemerker at henvisningene i foretakspensjonsloven § 8-7 til forsikringsvirksomhetslovens

bestemmelser om flytting (tidligere § 7-8, nå i forsikringsloven kapittel 11) bør erstattes med henvisning til gjeldende regler. Departementet er enig i at henvisningene bør oppdateres og foreslår i tråd med dette endringer i foretakspensjonsloven § 8-7.

Endring i innskuddspensjonsloven

Lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) trådte i kraft 1. januar 2001. I forbindelse med innføringen av obligatorisk tjenestepensjon ble en del bestemmelser i innskuddspensjonsloven endret 21. desember 2005 med virkning fra 1. januar 2006 (Ot.prp. nr. 10 (2005-2006), Innst. O. nr. 17). Dette gjaldt blant annet innskuddspensjonsloven § 1-1 om lovens virkeområde. I forbindelse med endring av første ledd falt annet ledd, om lovens anvendelse på Svalbard, bort ved en inkurie. Departementet foreslår at § 1-1 annet ledd blir tatt inn i loven igjen.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til endring av foretakspensjonsloven § 8-7 og innskuddspensjonsloven § 1-1.

9. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

9.1 Sammendrag

Administrative og økonomiske konsekvenser for det offentlige

Foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven ble vedtatt i 2000 og de aller fleste bestemmelsene i disse lovene trådte i kraft 1. januar 2001. Dette innebærer at myndighetene i all hovedsak har opparbeidet seg kompetanse, samt utviklet forskriftsverk og tolkningspraksis rundt forståelsen av disse lovene. En del av de problemer som er oppstått i praksis, er blitt løst ved etterfølgende lovendringer, tilsvarende som i denne proposisjonen. Når det gjelder lovforslagene i denne proposisjonen, vil behovet for å bruke ressurser hos myndighetene til å forvalte regelverket være begrenset.

Administrative og økonomiske konsekvenser for det private

Departementet foreslår å videreføre gjeldende rett om at uførepensjon ikke skal supplere attføringspenger, og å presisere at det heller ikke i rehabiliteringsperioden kan utbetales uførepensjon. Når det gjelder rehabiliteringspenger, er det i foretakspensjonsloven ikke eksplisitt angitt om det er anledning til å utbetale uførepensjon fra ordningen i perioden folketrygden utbetaler rehabiliteringspenger. Merknadene fra høringsinstansene tyder på ulik fortolk-

ning av bestemmelsen. Det kan derfor ikke utelukkes at enkelte personer ved presisering av loven får utbetalt uførepensjon fra tjenestepensjonsordningen samtidig som personen mottar rehabiliteringspenger fra folketrygden. Når loven nå presiseres må en slik praksis bringes til opphør. Rehabiliteringspenger er imidlertid en midlertidig ytelse fra folketrygden. Den økonomiske virkningen for personer som mottar både rehabiliteringspenger og uførepensjon, vil derfor være av forbigående art.

Departementet foreslår at det i regelverket gis adgang til regulering av alderspensjon for uførepensjonister. Reguleringen skal gis samme prosentvise tillegg som ved regulering av pensjoner under utbetaling. En regulering av alderspensjon for uførepensjonister vil styrke disse medlemmenes rettigheter. Departementet anser videre at regulering av alderspensjon til personer som mottar uførepensjon vil kunne ha en viss negativ innvirkning på incentivet til å vende tilbake i arbeid. Men de endringer som her foreslås er neppe av vesentlig betydning. Departementet foreslår en finansieringsmekanisme hvor foretaket gis adgang til å finansiere en regulering av alderspensjon til uføre medlemmer ved å trekke på pensjonistenes overskuddsfond i kombinasjon med at overskudd på aldersytelsene til uføre overføres pensjonistenes overskuddsfond. Dette vil innebære at tilførselen av midler til pensjonistenes overskuddsfond øker. Isolert sett vil dette føre til at fondet fortsatt har god evne til å regulere løpende alders-, uføre- og etterlattepensjoner. Imidlertid kan resultatet bli at pensjoner under utbetaling vil få en noe lavere regulering enn ellers. Foretaket vil for øvrig måtte bære kostnadene ved regulering, ettersom grunnlaget for det eventuelle overskudd som kan tilbakeføres til ordningens premiefond etter lovens § 5-12 svekkes. Det er antydning at den årlige tilførselen av midler til pensjonistenes overskuddsfond vil kunne øke med om lag 15 pst. Usikkerheten knyttet til foretakets kostnader og konsekvensene for reguleringen av pensjoner under utbetaling er imidlertid betydelig.

Når det gjelder problemstillingen knyttet til dobbel opptjening, hvor arbeidstaker med lovbestemt permisjon er medlem i annen pensjonsordning i permisjonstiden, er det i forslaget lagt opp til at partene i regelverket kan fastsette særlige regler om dette. Spørsmålet om opptjening av pensjonsrettigheter i slike tilfeller blir et spørsmål som må reguleres i avtale mellom den aktuelle arbeidstaker og arbeidsgiver(e), hvor lønn og pensjonsopptjening, vil være to forhold som må avveies. Det sentrale er at dette er forhold som må avtales mellom partene. Det økonomiske utfallet av forslaget om å fastsette adgang til å fastsette særskilte regler om pensjon under lovbestemt permisjon er derfor ikke entydig for den enkelte arbeidstaker. Departementet legger til at det i ho-

vedsak synes å gjelde en avgrenset gruppe av arbeidstakere (politisk valgte representanter til kommuner, fylkeskommuner og Stortinget), og antar således at dette ikke vil ha betydning for en stor gruppe av arbeidstakere.

9.2 Komiteens merknader

Komiteen tar Regjeringens redegjørelse for de økonomiske og administrative konsekvensene av forslagene til etterretning.

10. MERKNADER TIL DE ENKELTE BESTEMMELSER

10.1 Sammendrag

Proposisjonens kapittel 10 inneholder merknader til de enkelte bestemmelser i Regjeringens forslag. Det vises til proposisjonens kapittel 10 for en nærmere redegjørelse.

10.2 Komiteens merknader

Komiteen tar merknadene til de enkelte bestemmelsene i Regjeringens forslag, jf. kapittel 10 i proposisjonen, til etterretning.

11. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:

Forslag 1

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon (foretakspensjonsloven) gjøres følgende endring:

§ 5-10 nytt siste ledd skal lyde:

Det kan i pensjonsavtalen fastsettes at regulering av alderspensjoner til medlemmer som er uførepensjonert skal skje på samme tid og med samme prosentsetning som eventuell regulering av uførepensjonen. Reguleringen skjer ved engangsinnbetaling av årlig reguleringspremie. Denne premien skal særskilt fremgå av avregningen fra forsikringsgiveren.

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 2

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon (foretakspensjonsloven) gjøres følgende endring:

§ 6-1 tredje ledd skal lyde:

Utbetales det rehabiliterings- eller attføringspenger mer enn 12 måneder etter at ervervsevnen ble redusert, kan den delen av uførepensjonen som overstiger nivået på attførings- og rehabiliteringspenger fra folketrygden utbetales.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag til endringer i foretakspensjonsloven, slik at det klart fremgår at grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister, er i tråd med folketrygdloven.

12. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og til det som står foran, og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven

I

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon (foretakspensjonsloven) gjøres følgende endringer:

§ 3-7 annet ledd skal lyde:

(2) Bestemmelsene i første ledd kan fravikes for permisjon i henhold til avtale ved at det i regelverket fastsettes:

- særlige regler om opptjening av pensjon mens permisjonen varer, eller
- at medlemskapet skal opphøre fra permisjonstidspunktet.

Det samme gjelder for permisjon i henhold til lovdersom arbeidstakeren er medlem av en annen pensjonsordning i permisjonstiden.

§ 5-10 første ledd skal lyde:

(1) Midler tilført pensjonistenes overskuddsfond skal hvert år benyttes som engangspremie for tillegg til alderspensjoner under utbetaling. Alle pensjoner skal gis samme prosentvise årlige tillegg.

§ 5-10 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) *Det kan i regelverket fastsettes at midler i pensjonistenes overskuddsfond også skal benyttes som engangspremie for årlig tillegg til rett til alderspensjon for medlemmer som mottar uførepensjon. I det enkelte år skal det i tilfelle gis samme prosentvise tillegg som for pensjoner under utbetaling, jf. første ledd. Tillegget beregnes med utgangspunkt i den pensjon medlemmet vil ha rett til etter § 4-3 tredje ledd.*

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 6-1 annet ledd skal lyde:

(2) *Uførepensjon* begynner å løpe fra det tidspunkt rett til utbetaling av syke-, rehabiliterings- eller attføringspenger fra folketrygden opphører.

§ 6-1 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir nytt tredje ledd.

§ 6-7 annet ledd skal lyde:

(2) Reglene om uførepensjon i §§ 6-1 første og tredje ledd, 6-2 og 6-3 første ledd gjelder tilsvarende.

§ 8-5 annet ledd skal lyde:

(2) Overskudd på premiereserve knyttet til pensjoner under utbetaling, skal tilføres pensjonistenes overskuddsfond. *Inneholder regelverket bestemmelse som nevnt i § 5-10 tredje ledd, skal også overskudd på premiereserve knyttet til rett til alderspensjon for medlemmer som mottar uførepensjon, tilføres fondet.*

§ 8-7 skal lyde:

(1) Midler knyttet til en foretakspensjonsordning kan overføres til annen pensjonsinnretning etter reglene i *forsikringsloven kapittel 11*.

§ 10-3 første ledd bokstav f skal lyde:

f. kostnad i henhold til §§ 15-5 syvende ledd og 15-6 femte ledd.

§ 12-6 skal lyde:

(1) Ved utskillelsen skal den del av den felles pensjonsordnings midler som knytter seg til medlemmene i foretakets gruppe, tilordnes foretaket. Er foretaket solgt eller konsernforholdet opphørt på annen måte, kan premiefondet unntas fra fordeling dersom foretakets gruppe av *arbeidstakere med medlemskap* utgjør mindre enn en tredel av *de arbeidstakere som er medlemmer* i den felles pensjonsordningen.

(2) Skal foretaket utskilles fra felles pensjonsordning i pensjonskasse, skal foretaket også tilordnes:

- a. en del av sikkerhetsfondet, beregnet etter forholdet mellom premiereserven for medlemmene i foretakets gruppe og premiereserven for de øvrige medlemmene i pensjonsordningen,
- b. egenkapital som det utskilte foretaket har tilført pensjonskassen, samt en del av den egenkapital i pensjonskassen som ikke er innskutt egenkapital, beregnet på samme måte som fastsatt i bokstav a, med mindre foretaket er solgt eller konsernforholdet opphørt på annen måte og foretakets gruppe av *arbeidstakere med medlemskap* utgjør mindre enn en tredel av *de arbeidstakere som er medlemmer* i pensjonsordningen.

§ 14-2 første ledd skal lyde:

(1) Blir en del av foretaket utskilt til eget foretak, og skal en del av medlemmene i pensjonsordningen overføres til det nye foretaket, gjelder § 14-1 tilsvarende. Er det mindre enn en tredel av *de arbeidstakere som er medlemmer* i foretakets pensjonsordning som skal overføres til det nye foretaket, kan likevel

- a. premiefondet unntas fra fordeling etter § 14-1 annet ledd,
- b. fordeling etter § 14-1 tredje ledd unnlates.

§ 14-3 annet ledd skal lyde:

(2) Medfører avviklingen av virksomhet at mindre enn to tredeler av *de arbeidstakere som er medlemmer* i pensjonsordningen må slutte i foretaket, skal likevel

- a. premiefondet ikke inngå i fordelingen etter første ledd,
- b. fordeling etter § 14-1 tredje ledd unnlates.

§ 15-2 skal lyde:

(1) Skal foretaket avvikles fordi dets virksomhet overføres til annet foretak, gjelder reglene i kapittel 13 tilsvarende så langt de passer dersom minst to tredeler av *de arbeidstakere som er medlemmer i foretakets pensjonsordning* samtidig overføres til det andre foretaket. Medlemmer som ikke overføres, skal sikres rett til pensjon i samsvar med reglene i §§ 4-7 til 4-9.

(2) Skal mindre enn to tredeler av *de arbeidstakere som er medlemmer i foretakets pensjonsordning* overføres til det andre foretaket, skal pensjonsordningen opphøre og avvikles etter reglene i §§ 15-3 og 15-4.

§ 15-6 tredje og fjerde ledd skal lyde:

(3) Foretaket kan velge å kun videreføre ytelsesbasert foretakspensjonsordning for arbeidstakere som er medlem av ordningen på tidspunktet for opprettelse av ny innskuddspensjonsordning, og som da har 15 år eller mindre igjen til oppnådd pensjonsalder. *I så fall skal også medlemmer som er uføre eller arbeidsuføre med rett til sykepenger inngå i den videreførte ordningen.* Ved slik videreføring av foretakspensjonsordning, omfattes ikke disse arbeidstakere av annet ledd annet punktum. *Medlemmer som nevnt i annet punktum skal ved friskmelding uten rett til uførepensjon gå over til innskuddspensjonsordningen.* § 15-5 femte ledd tredje punktum gjelder tilsvarende.

(4) *Foretaket kan etter avtale med arbeidstakerne eller deres organisasjoner videreføre ytelsesbasert foretakspensjonsordning for medlemmer som er uføre eller arbeidsuføre med rett til sykepenger på tidspunktet for opprettelse av ny innskuddspensjons-*

ordning. Medlemmer med rett til uførepensjon med en uføregrad på 100 prosent skal likevel sikres ved fripolise. Medlemmer som nevnt i første punktum skal ha rett til å velge å gå over til ny innskuddspensjonsordning. De skal gå over til innskuddspensjonsordningen ved friskmelding uten rett til uførepensjon, og det skal da utstedes fripolise fra den videreførte ytelsesbaserte foretakspensjonsordningen. § 15-5 femte ledd tredje punktum gjelder tilsvarende.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 16-2 21. ledd skal lyde:

(21) Bestemmelsene i kapitlene 13 til 15 gjelder ikke avtale eller beslutning vedrørende sammenslåing, deling eller avvikling inngått eller truffet før loven er trådt i kraft. Avtalen eller beslutningen må være gjennomført senest to år etter at loven trådte i kraft. Fristen på to år i § 14-3 fjerde ledd regnes fra det tidspunkt loven trådte i kraft. Før fordeling av midlene i premiefondet i henhold til § 15-3 tredje ledd skal premiefondet først benyttes til å dekke opp manglende premiereserve som nevnt i 14. ledd. *Det samme gjelder ved omdanning etter § 15-6.*

II

I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-1 skal lyde:

(1) Loven gjelder innskuddspensjonsordning og foretak som har eller oppretter slik pensjonsordning.

(2) *Loven gjelder også for Svalbard, jf. lov av 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard § 2 annet ledd.*

§ 4-3 annet ledd skal lyde:

(2) Bestemmelsene i første ledd kan fravikes for permisjon i henhold til avtale ved at det i regelverket fastsettes:

- særlige regler om opptjening av pensjon mens permisjonen varer, eller
- at medlemskapet skal opphøre fra permisjonstidspunktet.

Det samme gjelder for permisjon i henhold til lov dersom arbeidstakeren er medlem av en annen pensjonsordning i permisjonstiden.

§ 10-5 annet og tredje ledd skal lyde:

(2) Ved utskillelsen skal den del av den felles pensjonsordnings midler som knytter seg til foreta-

kets gruppe, tilordnes foretaket. Er foretaket solgt eller konsernforholdet opphørt på annen måte, kan innskuddsfondet unntas fra fordeling dersom foretakets gruppe av arbeidstakere med medlemskap utgjør mindre enn en tredel av de arbeidstakere som er medlemmer i den felles pensjonsordning.

(3) Er det for det utskilte foretakets gruppe tegnet forsikringer som nevnt i § 2-4, skal også avsetninger knyttet til slike forsikringer fordeles med mindre foretakets gruppe av arbeidstakere med medlemskap utgjør mindre enn en tredel av de arbeidstakere som er medlemmer i den felles pensjonsordning.

§ 12-2 første ledd skal lyde:

(1) Blir en del av foretaket utskilt til eget foretak, og skal en del av medlemmene i pensjonsordningen overføres til det nye foretaket, gjelder § 12-1 første til fjerde ledd tilsvarende. Er det mindre enn en tredel av de arbeidstakere som er medlemmer i foretakets pensjonsordning som skal overføres til det nye foretaket, kan innskuddsfondet unntas fra fordeling.

§ 12-3 første ledd skal lyde:

(1) Blir en virksomhet i foretaket utskilt og avvirket, skal midlene knyttet til pensjonsordningen fordeles mellom den gruppe av medlemmer som må slutte og den gruppe som blir tilbake i foretaket, etter reglene i § 12-1 annet ledd. Er det mindre enn to tredeler av de arbeidstakere som er medlemmer i foretakets pensjonsordning som må slutte i foretaket, skal innskuddsfondet unntas fra fordeling.

§ 13-2 skal lyde:

(1) Skal foretaket avvikles fordi dets virksomhet overføres til annet foretak, gjelder reglene i kapittel 11 tilsvarende så langt de passer dersom minst to tredeler av de arbeidstakere som er medlemmer i foretakets pensjonsordning samtidig overføres til det andre foretaket. Medlemmer som ikke overføres, skal sikres rett til pensjonskapital etter reglene i kapittel 6.

(2) Skal mindre enn to tredeler av de arbeidstakere som er medlemmer i foretakets pensjonsordning overføres til det andre foretaket, skal pensjonsordningen opphøre og avvikles etter reglene i § 13-3.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til ulik tid. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Oslo, i finanskomiteen, den 24. mai 2007

Reidar Sandal
leder

Peter N. Myhre
ordfører

